

Společná tisková zpráva

Ekologické výzvy nových starostů

Zadržet vodu, chránit a rozšiřovat zeleň, vyčistit vzduch, redukovat odpady či zajistit energetickou soběstačnost

úterý 9. října 2018

Výsledky komunálních voleb postaví před nové či staronové místní politiky velké výzvy. V příštích čtyřech letech budou mimo jiné čelit závažným ekologickým problémům a bude jejich odpovědností zajistit jejich účinná řešení na místní úrovni. Hnutí DUHA a asociace ekologických organizací Zelený kruh přináší přehled pěti klíčových výzev a navrhuje řešení.

Připravit města a obce na změnu klimatu

Změna klimatu postupuje rychleji, než kdo čekal. Města a obce se tomu musí přizpůsobit. Co se nestihne v následujících čtyřech letech, bude se obtížněji dohánět později. Města i obce musí zadržet více vody, které je stále větší nedostatek. Znamená to chránit a rozšiřovat zelené plochy, chránit stávající stromy a zeleň před kácením a výstavbou a vysazovat nové stromy, které také pomohou město ochladit při letních vedrech. Pomohou i zelené střechy a fasády i nádrže na zadržování dešťové vody.

I v zastavěných oblastech lze vyčlenit území, kde se řeky a potoky mohou svobodně vyvíjet a měnit se z kanálů na přirozenější toky a nivy zadržující víc vody. Stane se z nich zároveň pěkné místo k odpočinku obyvatel. Zeleň je potřeba udržovat bez jedovatých pesticidů [1] a kromě často sekaných trávníků podporovat také květnaté louky pro užitečný hmyz.

Vyčistit ovzduší

S většími vedry se u nás častěji objevuje tzv. losangeleský smog [2], který vzniká při horkém a slunečném počasí z oxidů dusíku produkovaného automobily či uhelnými elektrárnami. Ještě víc obcí dusí zimní smog z domácích uhelných kotlů a kamen. Zdravé ovzduší je u nás dle Světové zdravotnické organizace jen uprostřed šumavských lesů a na pár dalších odlehlých místech [3].

Noví starostové a zastupitelé by měli schválit regulační řády pro smogové situace všude, kde to zákon o ochraně ovzduší vyžaduje. Měli by také využít možností, které jim dává zákon o ochraně ovzduší, a zakázat spalování hnědého uhlí v nejhorších kotlích [4] či přistoupit k trvalým regulacím automobilové dopravy, včetně zavádění nízkoemisních zón a rozvoje rychlé a pohodlné veřejné dopravy. Měli by také tlačit na stát, aby pokračoval v kotlíkových dotacích a zajistil další zdroje financí (například zvýšení poplatků z vytěženého hnědého uhlí či energetické daně z tohoto paliva) [5].

Rozhýbat recyklaci odpadů

Nově schválený Balíček odpadového hospodářství EU obsahuje – zejména v oblasti komunálních odpadů - fakticky úkoly hlavně pro obce. Potřebují však podporu Ministerstva životního prostředí. Ministr Richard Brabec bude muset předložit nový odpadový zákon

zvyšující poplatek za skládkování a poskytující zároveň účinnou recyklační slevu. Ta musí motivovat obce, aby pomohly občanům s tříděním odpadů a zlepšovaly recyklační služby. Velké rezervy máme především v třídění kuchyňských odpadů.

Zákon musí obsahovat nové cíle pro velikost recyklace (které pak převezmou kraje a obce do svých plánů) a pro snižování množství odpadů. Musí také upřesnit platný zákaz skládkování tak, aby směřoval odpady k recyklaci a ne do spaloven, které by obcím a lidem výrazně prodražily nakládání s odpady. Na rozdíl od prevence, třídění a recyklace odpadů nepůjdou na spalovny použít evropské peníze [6].

Posílit energetickou nezávislost obcí a domácností

Je v zájmu nových starostů a starostek, aby vláda prosadila novelu zákona o podporovaných zdrojích energie, která zavede rozumnou podporu zejména pro obecní a občanské projekty obnovitelných zdrojů. Sami se tak budou moci podílet na proměně zdejší energetiky a přinést do regionů nová pracovní místa či příjmy z prodeje místní energie. Obce by však měly využívat i grantové programy a dotace na zateplování obecních budov či osázení jejich střech fotovoltaickými panely. Všechny tyto projekty sníží závislost na energetických firmách a odlehčí obecnímu rozpočtu i rodinám při placení za energie [7].

Spolupracovat s občany

Rozvoj obcí není představitelný bez spolupráce s lidmi, kteří v nich žijí. Noví starostové a zastupitelé mohou víc využívat moderních nástrojů pro informování a přímé zapojování lidí do rozhodování (kulaté stoly, veřejná projednání či pracovní skupiny, tedy osobní kontakt vedle sociálních sítí a elektronické komunikace). Stát jim v tom nesmí házet klacky pod nohy. Měl by proto urychleně vrátit lidem právo připomínkovat dopady projektů (jako jsou stavby supermarketů, benzínových pump, kancelářských budov, skladových hal či těžba surovin) na přírodu a zdraví lidí. Právo lidí vyjadřovat se ke svému okolí lidem loni zakázal parlament ostudnou novelou stavebního zákona, která byla největším zásahem do občanských práv v oblasti účasti na rozhodování po r. 1989. [8].

Jiří Koželouh, programový ředitel Hnutí DUHA, řekl:

„Nové starostky a noví starostové, kteří vzejdou z komunálních voleb, budou mít tentokrát opravdu hodně ekologických starostí. Zároveň z nich však velké výzvy mohou dělat naše superhrdinky a superhrdiny. Cíl jejich mise je jasný: zadržet vodu, chránit zeleň před rozšiřováním asfaltu a betonu, ochladit ulice, vyčistit vzduch, redukovat odpady či zajistit energetickou soběstačnost.“

Daniel Vondrouš, ředitel Zeleného kruhu, řekl:

“Noví komunální politici mohou zásadně ovlivnit životy lidí ve svých obcích. Budou-li rozvoj obcí aktivně konzultovat s obyvateli, bude jejich práce dávat mnohem větší smysl a lepší výsledky. A zároveň tím ušetří lekci z odpovědnosti těm politikům na celostátní úrovni, kteří se konzultace s občany bojí a všemožně jí brání.”

Kontakty:

Jiří Koželouh, programový ředitel Hnutí DUHA, 723 559 495, jiri.kozelouh@hnutiduha.cz

Daniel Vondrouš, ředitel Zeleného kruhu, 724 215 068, daniel.vondrous@zelenykruh.cz

Jan Piňos, média a komunikace Hnutí DUHA, 731 465 279, jan.pinos@hnutiduha.cz

Poznámky:

[1] <http://www.hnutiduha.cz/aktualne/brno-dalsi-mesta-bez-rizikoveho-glyfosatu>

[2] <http://www.hnutiduha.cz/aktualne/zmena-klimatu-prinasi-do-cr-castejsi-fotochemicky-losangelesky-smog-je-potreba-snizit>

[3] <https://www.denik.cz/ekonomika/mezinarodni-limity-pro-ovzdusi-splnuje-jen-sumava-poletavy-prach-trapi-cesko-20180509.html>

[4] Poslední novela zákona o ochraně ovzduší dala obcím právo zakázat spalování některých či všech tuhých paliv v domácích kotlích 1. a 2. emisní třídy. Tento zákaz musí vydat obecní vyhláškou nejméně rok dopředu. Zákon zároveň plošně zakazuje provoz těchto nejhorších kotlů od 1. 9. 2022. Obce v Polsku mají možnost dokonce zakázat spalování pevných paliv v domácích topeništích úplně. Této možnosti využilo město Krakov, které již před několika lety zákaz schválilo a začne platit od podzimu 2019.

[5] <http://hnutiduha.cz/aktualne/vymena-starych-kamen-podporena-z-nove-zelene-usporam-prospeje-cistsimu-ovzdusi>

[6] <http://www.hnutiduha.cz/publikace/skutečne-potřebné-kapacity-pro-energetické-využití-odpadu-v-cr-0>

[7] http://www.hnutiduha.cz/sites/default/files/publikace/2017/11/infolist_o_komunitnich_obnovitelnych_zdrojich.pdf

[8] <http://www.hnutiduha.cz/aktualne/ano-cssd-s-podporou-ods-podrazily-pred-volbami-obcany-vladni-koalice-porusila-jasny-zavazek>